

Луганське обласне відділення Української бібліотечної асоціації

БЮЛЕТЕНЬ

Щорічний бюлетень №3 2020 року

Звіт про роботу Луганського обласного відділення УБА за 2016-19 роки

У звітному періоді ЛОВ УБА здійснювала свою роботу відповідно до Статуту та річних планів роботи.

Збільшено членство в організації та становило 356 дійсних (у порівнянні з 2016 роком – 305).

Протягом року діяльність громадської організації була спрямована на наступне:

- Адвокація бібліотек та організації в умовах реформування

- Підвищення кваліфікаційного рівня працівників бібліотек
- Розвиток неформальної освіти для населення на базі бібліотек

З 2014 року внаслідок розгортання бойових дій у Луганській та Донецькій областях, Луганське обласне відділення УБА взяло на себе моніторинг ситуації з роботою бібліотек в цих областях, публічні бібліотеки цих регіонів, оскільки з 2014 року була призупинена робота обласних бібліотек цих регіонів.

Протягом 2015-2016 років ЛОВ УБА збирало звіти щодо роботи бібліотек області, провело низку тренінгів (вікі-вишколи у рамках вікіфесту Луганщина), семінар для директорів, встановлені зв'язки з бібліотеками переміщених вищів Луганщини. Було відслідковано ситуацію з мережею публічних бібліотек - отже ЦБС, що розташовані в районах, по яких пройшла лінія фронту, лишилися деяких своїх філій, і навпаки приєднали до себе сільські бібліотеки інших районів і міст. Ця робота дозволила організувати звітування бібліотек, підпорядкованих Міністерству культури України в системі ЕСMaP.

Завдяки сприянню ЛОВ УБА на території Луганської області було відновлено проєкт «Вікно в Америку»: бібліотечно-інформаційний центр було відкрито в м. Старобільськ.

Відсутність повноцінного методичного центру була компенсована навчанням бібліотекарів у РТЦ інших областей.

Саме за наполяганням ЛОВ УБА, Луганською обласною військово-цивільною адміністрацією було прийнято рішення про відновлення роботи Луганської ОУНБ ім. Горького на підконтрольній державі території у м. Старобільськ.

Один з головних напрямків, який, за сприяння ЛОВ УБА, взяли на озброєння бібліотекарі регіону – участь у міжнародних проєктах та програмах, спрямованих на згуртованість громад, подолання наслідків воєнного конфлікту, відновлення самоврядування, підвищення активності громадян. Бібліотекарі заявили себе найактивнішою частиною суспільства, яка цілком занурилась саме у громадську діяльність та набула безцінного адвокаційного досвіду. Протягом звітної періоду бібліотеки Луганської і Донецької областей приймали участь у 11-ти таких проєктах, серед них:

- Проєкти, спрямовані на розвиток бізнесу та згуртованості громад, що підтримувались ПРООН.
- Проєкти МОМ та Уряду Японії (Підтримка стабілізації громад, що зазнали наслідків конфлікту на Донбасі). Майже 70% реалізованих в області проєктів були реалізовані саме на базі публічних бібліотек. Завдяки чому в бібліотеках регіону здійснені часткові ремонтні роботи, придбані меблі та техніка.
- Тренінги з безпеки в зоні АТО, організовані ГО Восток SOS.

- Бібліотекарі стали учасниками громадської ініціативи "З Країни в Україну" та приймали участь в організації міських фестивалей.

- Проєкти Ради Європи, спрямовані на підвищення громадської активності, де бібліотечні фахівці виступали в якості експертів з організації піар-акцій.

- Волонтерський культурно-просвітницький проєкт «Агітпотяг "Труханівська Січ"».

- «Замінімо мури відчиненими вікнами»: проєкт DVV International та інформаційно-дослідного центру «Інтеграція та розвиток» за підтримки МЗС Німеччини

- та інші.

Ці волонтерські проєкти та міні-гранти на підтримку місцевих громад надали можливість налагодити стосунки з бізнес-сферою регіонів, вивчити як працюють

органи місцевого самоврядування в різних районах, що допомагало залучати нових партнерів та реалізовувати свої професійні завдання.

Окрім цього, представниками бібліотечної спільноти в регіоні реалізовувались проекти, що були спрямовані саме на бібліотеки та оголошувались та/або підтримувались Українською бібліотечною асоціацією. Найпотужніші з них:

- «Містки громадської активності» (проект з картування громад), що фінансується Європейським Союзом (Луганська ОУНБ м. Старобільськ);
- «Все про Європу: читай, слухай, дізнавайся в пунктах європейської інформації в бібліотеках» за підтримки Європейського Союзу (Новоайдарська районна бібліотека, Новопсковська центральна районна бібліотека, Сватівська центральна районна бібліотека, Центральна бібліотека Лисичанської ЦБС);
- «Моя нова поліція: громадська підтримка реформи Національної поліції» (Сєвєродонецька міська бібліотека);
- «Пульс» (Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні) для бібліотек та громадських організацій об'єднаних територіальних громад, за підтримки міжнародної організації IREX.

Важливий напрямок роботи ЛОВ УБА - запровадження дієвих інструментів адвокації.

У звітному періоді реалізовано наступні адвокаційні проекти:

«Піар-офіс сучасних бібліотек: обласна школа адвокації», спрямована на розповсюдження досвіду Новопсковської ЦБС співпраці з місцевими ЗМІ та органами самоврядування.

«Сільська бібліотека – змінюємо імідж», основна мета якого – допомогти найбільш успішним та потенційно потужним бібліотекам-філіям змінити напрямки роботи, навчитись співпрацювати з місцевим самоврядуванням, шукати партнерів та шляхів вирішення проблем. В цілому за проектом проведено 5 спеціальних тренінгів.

Регіональний бібліотечний форум та Ярмарок бібліотечних інновацій, на якому бібліотекарі регіону поділились досвідом роботи та власними досягненнями з мешканцями області (2016 рік)

Обласний форум працівників сільських бібліотек «Сільська бібліотека – фундація громадських перетворень» на базі Біловодської ОТГ з залученням громадськості області та представників громадських організацій, активістів регіону та представників, місцевої влади (2019 рік)

Особливу увагу бібліотечна спільнота Луганщини приділяла проблемі отримання бібліотеками регіону нової сучасної української книги. В цьому напрямку були здійснені наступні кроки:

- Підтримка проекту «Дорога на Схід».
- Підтримка ініціативи «Жива бібліотека».
- Здійснювався збір книг через соцмережі.
- ЛОВ УБА стали партнером Всеукраїнського руху обміну книгами (в рамках ініціативи «3 Країни в Україні») – «Відкрита бібліотека».

З 2016 року Луганське ОВ УБА здійснювало організаційні заходи з реалізації Всеукраїнської акції УБА «Передплати газету мешканцям зони АТО». В рамках акції було передплачено 54 назви газет та журналів та доставлено в населенні пункти «сірої зони» більш за 3 тис. примірників. Газети потрапляли у всі куточки прифронтової зони. Інформацію щодо ініціативи висвітлювали місцеві ЗМІ та Перший національний канал. З червня 2016 року партнером акції стало Міністерство оборони України в особі груп ЦБС.

Робота з мешканцями наших регіонів виявила ще одну гостру проблему, яка постала перед бібліотекарями Луганщини: як заподіяти інформаційній агресії, дезінформації, що з'являється в Інтернеті. ЛОВ УБА започаткувала низку тренінгів «Бібліотеки як інформаційні центри під час гібридної війни», спрямованих на здобуття бібліотекарями навичок протидії дезінформації, інформаційним вкиданням та запобігання маніпулюванню свідомістю.

В 2018-19 роках видано бюлетень ЛОВ УБА з інформацією про здобутки організації за останні 4 роки, який розповсюджується серед мешканців регіону.

В 2019 році ЛОВ УБА разом з Луганською ОУНБ та в партнерстві з Молодіжною секцією УБА запровадила Всеукраїнську промо-акцію для молоді «Тиха вечірка в бібліотеці». В березні акція пройшла в 21 бібліотеці країни – головний майданчик Луганська ОУНБ, а в грудні до акції підключились 36 бібліотек з головним майданчиком – Наукова бібліотека ім. Максимовича КНУ ім. Т.Шевченка (м.Київ), яку відвідали 350 людей. Фінансову підтримку заходу здійснювали ЛОВ УБА та ПРООН.

В центрі уваги ЛОВ УБА залишалася організація професійного навчання бібліотекарів. Разом з обласним методичним центром продовжено роботу обласної школи працівників бібліотечних Інтернет-центрів «3 IT на ти», продовжено роботу з медіа грамотності, започатковано навчання з такої тематики як: «Event-менеджмент» та «Комунікація в соцмережах», «Основи дизайну».

За фінансової підтримки регіонального відділення бібліотекарі Луганщини впродовж року приймали участь в наукових професійних заходах всеукраїнського та міжнародного рівня, організованого ВГО «Українська бібліотечна асоціація», де гідно представляли Луганську область, саме:

- Всеукраїнській Зимовій школі молодого бібліотекаря;
- Всеукраїнській бібліотечній школі адвокації;
- Міжнародній науковій конференції «Сучасна бібліотечна освіта: орієнтири співтворення»;
- Міжнародному Львівському бібліотечному форуму;
- Міжнародному форумі молодих бібліотекарів;
- Семінари для бібліотекарів Луганської та Донецької областей «Бібліотека в пошуку нових ідей» у межах програми ООН з відновлення і розбудови миру «Громадська безпека та соціальна згуртованість», де представники відділення працювали і у якості слухачів (6 осіб), і у якості тренерів.

У квітні 2019 року представники ЛОВ УБА приймали участь у спеціальній сесії з

навчання активу регіональних відділень, в межах Міжнародної Конференції «Бібліотека і книга в контексті часу».

Щороку ЛОВ УБА проводить професійні конкурси для бібліотекарів області та підтримує переможців фінансово та організаційно.

В контексті освітніх інновацій в країні, неформальна освіта для мешканців громад – важлива діяльність громадської організації, яка викреслилася в останні роки чи не в один з найприоритетніших напрямків. В Регіональному тренінговому центрі ЛОВ УБА, що діє на базі Луганської ОУНБ, надавалися освітні послуги як бібліотечній спільноті, так і населенню області, загальний перелік навчальних напрямків – дослідження соціально-біологічного явища «гендер» та виїзні майстер-класи для громади й бібліотечних фахівців за темою антилекцій 16+, тренінги з медіаграмотності та кібербезпеки.

Для бібліотечних фахівців тренінговий центр готував навчальні заходи за десятьма напрямками: дизайну «Життя. Біль. Дизайн»; підготовки фото для соціальних мереж «ФОТОДзен»; написання дописів для соціальних мереж «Непісні постпости»; SMM-менеджмент «Позиціонуємо себе в Instagram»; авторського права «Авторське право у цифрову епоху»; вивчення сервісів Google; основ event-менеджменту «Як організувати успішний захід у бібліотеці», культури українського мовлення за Новим Українським Правописом.

Ключовий напрямок діяльності РТЦ - просування інформаційних технологій серед населення різної вікової категорії. У звітному році ЛОВ УБА активно включилось в роботу по створенню мережі клубів кодування загальноукраїнської мережі Code Club UA. За 2019 рік в області створено 13 клубів, в яких займаються 17 груп дітей і підлітків. Проєкт підтримується Ресурсним центром ГУРТ, за підтримки SAP.

Пошук партнерів – важливий напрямок в роботі, який підвищує авторитет організації та підвищує її спроможність. В 2019 році партнерами ЛОВ УБА залишалися Старобільський міський центр зайнятості, Старобільська міська рада, Луганський обласний краєзнавчий музей.

В 2019 році підписано меморандум про співпрацю з Регіональним управлінням юстиції в Луганській області щодо взаємодії органів юстиції з публічними бібліотеками межах програми «Я маю право». За рік проведено 8 спільних тренінгів та заходи в межах програми «Я маю мрію».

Голова Президії ЛОВ УБА Інна РИБ'ЯНЦЕВА

Бібліотеки Луганщини в умовах карантину

Криза, спричинена пандемією COVID-19, не могла не позначитися на роботі публічних бібліотек регіону. Це була неочікувана форс-мажорна ситуація, але загалом, такий іспит наші бібліотекарі витримали.

На початку карантину бібліотеки здебільшого поринули в так звану внутрішню роботу: навели лад у фондах і на своїх просторах, «підтягли» списання і закінчили облік та інвентаризацію книжкових колекцій. Але криза затягнулася, і незвична ситуація підштовхнула більшість бібліотекарів області шукати нові форми роботи, нові можливості комунікації з користувачами, звернути увагу на важливість власної присутності в Інтернет-просторі. Саме під час карантину бібліотеки усвідомили, що таке віртуальний користувач і як задовольняти його інформаційні потреби. Бажання не втратити зв'язок з користувачем стало тим локомотивом, який наблизив публічні бібліотеки до якісно нового рівня функціонування та безперечно відкрив перед ними нові горизонти та можливості. Першим на кризу відреагував обласний методичний центр. Луганська ОУНБ вже в березні місяці переформатувала свої освітні заходи (і для бібліотекарів, і для користувачів) в онлайн-режим та випустила перші методичні рекомендації, як користуватися платформами для відеоконференцій. За період карантину обласний методичний центр організував та провів у онлайн-форматі 6 навчальних заходів для бібліотекарів та семінар для директорів публічних бібліотек, у яких взяли участь 109 фахівців регіону.

Ініціативу підтримали інші бібліотеки області, що активно розгорнули онлайн-спілкування зі своїми користувачами. КЗ «Лисичанська ЦБС» на власній сторінці в соціальній мережі «Фейсбук» розповідали про ресурси, що можуть стати в нагоді під час освітніх заходів для вчителів та усіх, хто має потребу в організації дистанційного навчання: хмарну платформу для

проведення відеоконференцій та вебінарів на платформі ZOOM, добірку інструментів для ефективної комунікації онлайн, ресурси для електронного навчання, тощо.

Бібліотекарі Старобільської ЦРБ скористалися можливостями відеоконференцій, що активно рекомендувалися різними навчальними платформами та громадськими організаціями: долучилися до спілкування про навички медіаграмотності «Вивчай та розрізняй», Learn to Discern. Саме бібліотекарі Старобільської ЦБС (дитячо-юнацька бібліотека-філія) чи не першою почала спілкуватися зі своїми читачами-дітьми онлайн, зокрема пропонувати малечі читання вголос. Такий самий зв'язок з маленькими користувачами налагодила й міська дитяча бібліотека м. Щастя: щодня діти обирають книги та читають їх з бібліотекарями на платформі Zoom. Найбільш популярним каналом взаємодії з користувачами стали соцмережі. Тут бібліотекарі продемонстрували всю свою креативність та вигадливість.

По-перше, через офіційні представництва в мережі «Фейсбук» бібліотекарі почали інформувати своїх підписників щодо обізнаності запобігання розповсюдженню коронавірусу COVID-19. Бібліотекарі Лисичанська запропонували своїм користувачам навчальне відео «Про коронавірус дітям. Все, що Ви хотіли розповісти, але не знали як», інструкцію «Підозрюю в себе коронавірус – що робити». Луганська ОУНБ підготувала цикл мотивувальних публікацій на фейсбуці – «Карантинки».

Щоб послабити рівень психологічної напруги, бібліотекарі інформували своїх віртуальних користувачів про цікаві факти та події зі світу культури через віртуальні виставки та інформаційні дайджести. На сторінках бібліотечних інтернет-ресурсів розміщено інформацію про біографії видатних письменників, літературні цікавинки, добірки інтерактивних застосунків українською мовою, які містять текстовий та мультимедійний контент (Старобільська ЦРБ); поради батькам: «10 найкращих фільмів для дітей, що пояснюють складні питання просто», відео майстер-класу для творчості з дітьми (Лисичанська ЦБС). Популярними стали добірки посилань на онлайн-бібліотеки та сервіси з повнотекстовими виданнями, де кожен охочий зможе

підібрати для себе матеріали для читання в період карантину: «10 найкращих онлайн-бібліотек з електронними книжками українською мовою», «Поезія в навушниках», «Слухай. Бібліотека аудіокниг українською мовою», «Онлайн-бібліотеки: як знайти потрібну літературу», «12 сайтів, де можна читати або завантажити книги безкоштовно та легально» (Лисичанська ЦБС). Користувачі Старобільської ЦРБ знайомилися з новинками літератури, які книгозбірня отримувала протягом карантину.

3 квітня місяця бібліотекарі області лівову частку креативних ресурсів втілили в організацію та проведення соціокультурних і навчальних заходів, вдало трансформували їх у дистанційний формат. Старобільська ЦРБ провела фотомарафон «Мої улюблені місця для читання», у якому взяли участь понад 30 любителів читання і творчості. Учасники надсилали свої світлинки на сторінку бібліотеки у фейсбуці, а переможця визначили за найбільшою кількістю лайків.

Луганська ОУНБ на початку квітня запустила пілотний обласний освітній IT Марафон – онлайн-навчальний інтенсив з інформаційних технологій для дітей 9 – 13 років з усієї області, що став альтернативою офлайн-освітніх подій з програмування в межах проекту Code Club.

Лисичанською ЦБС за період карантину проведено 26 занять та майстер-класів за допомогою платформи ZOOM та скайпу для 90 учасників. Троїцька публічна бібліотека провела та організувала 63 онлайн заходи для 8554 користувачів.

На початку травня фахівці ЛОУНБ переформували усі свої соціокультурні заходи в онлайн-формат і на платформі ZOOM, провели дискусійні майданчики до Дня Пам'яті і примирення, Дня Пам'яті жертв політичних репресій, низку психологічних тренінгів для підлітків.

Карантин не завадив і традиції проведення в Луганській ОУНБ навесні музичних квартирників. Цього року вони відбулися онлайн. Стрім квартирників користувачі мали змогу дивитися на офіційній сторінці бібліотеки в мережі Фейсбук.

Онлайн-формат заходів нашолюбів бібліотекарів до думки, що не варто обмежуватися лише своєю громадою, адже в Інтернет мережі коло наших користувачів лише розширюється і руйнує багато перепон до налагодження взаємозв'язку. Так, один з квартирників пройшов у форматі міжнародного стріму під назвою «Caring Bridge», який ініціювали задля підтримки активних онлайн-користувачів в Україні та поза її межами. Проект підтримала українська діаспора у Сполучених Штатах Америки, тож на самому ефірі побували й українці з-за кордону. Загалом онлайн-аудиторія заходу сягнула до 600 осіб.

Велику популярність у віртуальних користувачів мали інформаційні відео, створені бібліотеками та розміщеними в соцмережах. Деякі з них мали просто шалену популярність, як-от відео від бібліотекарів Лисичанської ЦБС, «Вулицями старого Лисичанська», що набрало більше 20 тисяч переглядів. У травні бібліотеки області долучилися до віртуального відзначання днів Європи в Україні та запропонували своїм користувачам віртуальні подорожі країнами Європи: «Тур Європою», «Країни ЄС», «Перлини Європи» (Старобільська ЦБС), «Ми Українці! Ми Європейці! Живімо з Європою!» (Міловська ЦБС), «Вікно у світ європейської культури» та євроквест «Ми подорожуємо Європою» (Новопсковська ЦБС), «В Європу – з Україною в серці» (Публічна бібліотека Білокуракинської ОТГ), «Подорож країнами Європи» та віртуальне турне «Круїз без віз» (Бібліотека Троїцької селищної ради), віртуальна вікторина «Є – об'єктивне суголосся» (ЛОУНБ).

У центрі уваги бібліотекарів знаходилася й головна послуга – просування книги. Активно цим займалися бібліотекарі Марківської ЦБС та Троїцької публічної бібліотеки, які організували доставку книг додому на замовлення читачів.

Сільські бібліотеки, які мають інтернет-центри, також активно ділилися зі своїми користувачами літературними новинками, а читачів Старобільської ЦБС активно сповіщали про нові книжкові

надходження системи під час карантину.

На час карантину бібліотеки залишалися на онлайн-зв'язку зі своїми користувачами і в інтерактивному режимі: продовжували спілкуватися та надавали консультації через телефон і месенджери. Проводили індивідуальне інформування вчителів через онлайн-месенджери та електронну пошту щодо використання навчальних платформ для дистанційної роботи. Бібліотекарі Старобільської ЦРБ за допомогою сервісу Google Форм здійснили онлайн-опитування для широкої аудиторії: «Вивчення уподобань старобільської молоді у сфері дозвілля». Незважаючи на карантин, бібліотеки області продовжили роботу як амбасадори проекту «Дія. Цифрова освіта». Бібліотекарі Інтернет-центру Троїцької публічної бібліотеки в режимі віртуальних консультацій закінчили навчання слухачів курсів з IT грамотності, які отримали сертифікати за успішне проходження тестування. Старобільська ЦРБ продовжила популяризацію електронних ресурсів для створення електронного підпису, верифікації водійського посвідчення і техпаспорт. У формі дистанційного зв'язку продовжили навчання мешканців міста навичкам користування державними послугами онлайн бібліотекарі Новоайдарського району: як отримати пенсію та витяг про земельну ділянку, як оплатити комунальні послуги та інше.

Карантин – це час, коли можна займатися самоосвітою. Частина дистанційної роботи бібліотек проходила під гаслом: «Рекомендуємо іншим та навчаємося самі». Усі бібліотекарі області активно скористалися навчальними програмами на багатьох освітніх платформах і отримали сертифікати підвищення кваліфікації за різноманітної тематикою. Найбільш популярними курсами стали:

- «Бібліотека – відкритий публічний простір» від ВГО Українська бібліотечна асоціація (на платформі ВУМ)
- «Медіаграмотність: практичні навички»; «Захист прав людей з інвалідністю»; «Креативне мислення»; «Word та Excel: інструменти і лайфхаки»; «Вступ до критичного мислення»; «Медіаграмотність для освітян»; «Верифікація в інтернеті»; «Підготовка та впровадження проєктів розвитку громад»; «Менеджмент в літературній сфері»; «Кошторис та музи» (на платформі PROMETHEUS);

- освітні серіали на платформі «Дія. Цифрова освіта»;
- онлайн-вебінар на тему «Особливості сучасної освіти для активу ОТГ: онлайн vs офлайн»; «Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад» в межах проєкту ПУЛЬС та багато інших.

Дистанційний режим роботи спонукав бібліотечних фахівців і до необхідності зміни обліку статистичних показників роботи, додавши до них облік віртуальних форм роботи. Бібліотекарі усвідомили, що треба фіксувати і віртуальних користувачів, і віртуальні відвідування, і так само віртуальні «видачі» ресурсів, загальне охоплення онлайн аудиторії. Тож за період карантину бібліотеки Луганщини активно контактували з користувачами віртуально і ця взаємодія втілювалася в такі цифри:

- Кількість відвідувань бібліотечних інтернет-ресурсів – 18 327
- Кількість висвітлених бібліотечних подій – 1871
- Кількість проведених онлайн-консультацій – 1227
- Кількість організованих бібліотеками заходів онлайн – 164
- Загальне охоплення віртуальної аудиторії – 153 963

Робота в умовах карантину окреслила й загальні виклики, які постали перед бібліотеками області. Серед них – неспроможність більшості бібліотек стати частиною «цифрового життя», цифрова нерівність населення, відсутність у деяких бібліотекарів розуміння, що саме можна дати спільноті в умовах фізичного дистанціювання. Доки бібліотекар не досліджуватиме потреби прогресивного користувача – доти й стоятиме на крижині власної професійної невпевненості та вагань змінюватися.